

Start

≡ provincie
Gelderland

Wegen gaan die niemand ging

Programma Thuisgeven in Gelderland halfweg

Inhoudsopgave

Ten geleide

Wegen gaan die niemand ging

Versobering woonservicegebieden voorzien

'Alle extra's zijn verleden tijd'

Missie 'Thuisgeven in Gelderland': mensen kiezen zelf hoe ze willen wonen

'Wegen gaan die niemand ging'

Vereenzaming, Ermelo

De zoektocht naar contactsleutels

Schizofrenie, Geldermalsen

Op de bres voor apart wonen

Dementie, Millingen / Regio Nijmegen

Steun mantelzorg levert geld op

Verstandelijk beperkt, Apeldoorn

Omgekeerd integreren in de brasserie

[Meer informatie](#)

[Colofon](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

Versobering woonservicegebieden voorzien

'Alle extra's zijn verleden tijd'

BORCULO, woensdag 23 december 2009 – Corporatie ProWonen stak 100 miljoen euro in een dorp in de Achterhoek, om er een woonservicegebied te realiseren. **Elders een vergelijkbaar resultaat neerzetten, lijkt een utopie geworden. 'Ik vrees dat alle extra's verleden tijd zijn.'**

"Prefab muren...?!" Directeur Henk Meulenkamp van de corporatie ProWonen raakt bijna onpasselijk van de suggestie. "Elke steen hier is met de hand gemetseld. De bouwlieden vonden het geweldig om dit te mogen maken."

En inderdaad, als je beter kijkt valt op dat zo'n beetje elke muur van het nieuwe hoofdkantoor van ProWonen een flauwe kronkel heeft, wat de kans bijzonder klein maakt kant en klaar uit de fabriek te zijn gekomen.

'Persoonlijk vind ik het ongelooflijk jammer dat de goede tijd voorbij is. En dat enkel door een gebrek aan geld. Het zou niet moeten mogen.'

Meulenkamp nodigt uit om dichterbij een van de muren te gaan staan: "Kijk eens. Er zitten misbaksels tussen, stenen die in gebrekkige vorm de oven zijn uitgekomen, zoals het hele gebouw uit duurzame materialen is opgetrokken. Hardhout, zeker, maar wel: verantwoord hardhout."

Standaardreactie

Hoe kun je als bedrijf met een publieke taak in deze tijden van recessie in een onderkomen gaan zitten waar kosten noch moeite lijken te zijn gespaard? Zie je wel: corporaties zwemmen in het geld.

Meulenkamp is vertrouwd met de standaardreactie op het nieuwe pand in Borculo. "Extreem duur is het gebouw zeker niet. Wel was het soberder geworden als we er nu toe hadden moeten besluiten. De tijden zijn veranderd, sterk veranderd. Maar ik ben blij dat het ons nog net gegeven is geweest: nu hebben we een gebouw dat uitstraalt wat we willen zijn: een dynamische,

Provinciale bijdrage

Bijdrage van 'Thuisgeven in Gelderland' aan dit project: 200.000 euro.

Grand café De Hofmaat, op de begane grond van het multifunctioneel centrum in Neede. (Foto: ProWonen / Hans Prinsen, Varsseveld)

open organisatie." Hij wijst op de vitrages die expres een stuk te smal zijn gemaakt, waardoor hoe je ze ook hangt altijd een deel van de vensters vrij blijft. "Collega's voelden zich in het begin bekeken. Inmiddels zijn ze eraan gewend."

Magere tijden zijn aangebroken, stelt Meulenkamp. Met 'pijn in het hart' moet hij vaststellen dat de schaarste de business treft waartoe zijn corporatie op aarde is: het tot stand brengen van kwalitatief goed wonen, in het bijzonder voor mensen met een krappe beurs. "Door een nijpend tekort aan geld zijn we steeds meer gedwongen ons te beperken tot datgene wat we jaren geleden deden: woningen bouwen, die verhuren en het onderhoud ervan doen. Ik vrees dat alle extra's verleden tijd zijn." Dat inzicht is gaandeweg het voorbije najaar ontstaan bij Meulenkamp en zijn medewerkers, totdat er uiteindelijk geen ontkomen meer aan was. Het verhaal lag nog niet op tafel, toen in mei op initiatief van de

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

ProWonen-directeur Henk Meulenkaamp: 'De tijden waren uitzonderlijk goed. Ik geloof niet dat we ze ooit nog mee gaan maken.'

'Met bestuurders, die doorgaans een uitgesproken mening hebben, is het altijd schaatsen op glad ijs.'

provincie geconfedereerd werd over woonservicegebied Neede – een van de paradepaardjes van ProWonen (zie 'Neede, 10 jaar later'). Er kon in alle rust worden stilgestaan bij de zegeningen van 'Neede', een dorp vier kilometer van Borculo vandaan, waar een aanbod van wonen, zorg en welzijn was gerealiseerd, het resultaat van tien jaar samenwerken tussen drie partijen en de gemeente. Tweehonderd vertegenwoordigers uit het veld plus gemeenteambtenaren en -bestuurders lieten zich informeren over hoe ProWonen en de andere partijen tot het kunststukje gekomen waren.

Nu antwoordt Meulenkaamp op de vraag of een tweede Neede mogelijk is zonder na te hoeven denken: "Nee, de tijden waren uitzonderlijk goed. Ik geloof niet dat we ze ooit nog mee gaan maken."

'Vogelaarheffing'

Wat is er veranderd? Meulenkaamp schudt het rijtje financiële oorzaken aan corporatiezijde – stuk voor stuk ingrepen van het rijk – routineus uit

de mouw: de huren mogen slechts met de inflatiecorrectie stijgen; corporaties zijn vennootschapsbelasting moeten gaan betalen; en ten slotte geldt er de 'Vogelaarheffing', de bijdrage die corporaties moeten betalen aan genoemde wijken in steden, ook al zijn ze er helemaal niet actief, zoals ProWonen.

Komt bij dat de huizenmarkt is ingezakt, met als gevolg dat corporaties minder opbrengsten halen uit de verkoop van woningen. In regionaal dagblad De Stentor liet Meulenkaamp onlangs optekenen dat zijn corporatie, als alles zo blijft, binnen enkele jaren met een negatieve begroting te maken krijgt. "Dan komen we echt in zwaar weer (...) en droogt het gewoon helemaal op."

'De zorgpartij heeft op enig moment het alleenrecht geclaimd op de wooneenheden boven het grand café. Ze moet ook haar geld verdienen. Ik vond dat je het simpelweg niet kunt maken om daar voor te gaan liggen, als je zo lang met elkaar in een proces zit.'

Zie verder volgende pagina

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

De financiële malheur aan de kant van corporaties moet haast wel een wissel gaan trekken op woonservicegebieden. De collectieve woningbouwers tasten niet zelden zwaar in de buidel, mede ingegeven door de roep van buitenaf om maatschappelijk te investeren met hun vermogen, lees: óók zaken te bekostigen die niet direct het wonen betreffen.

Ophoesten

Meulenkamp stelt dat ProWonen zo'n 100 miljoen euro in Neede heeft gestoken. Hij moet nadenken over de vraag welk percentage daarvan zijn corporatie nu zou kunnen ophoesten, voor eenzelfde project. "Dertig tot veertig procent. Eerder dertig. Maar pin me er niet op vast, het is voor het eerst dat ik er zo over nadenk." En op de vraag welke onderdelen minder groots of totaal niet meer zouden kunnen: "Het multifunctioneel centrum, inclusief restaurant en informatiecentrum, de domotica ook."

Eigenlijk moet hij er niet aan denken. Ruim dertig jaar geleden verruilde hij een baan bij een accountantskantoor voor een baan in de corporatiewereld. De laatste jaren hebben hem veel voldoening gegeven, juist omdat zijn corporatie vaak het verschil kon maken, door ook andere dingen te bekostigen. Nog altijd omarmt hij de missie (zie 'De missie') 'de zelfstandigheid van mensen' en 'de kwaliteit van hun leven' op een hoger plan

De missie

De zelfstandigheid van mensen en de kwaliteit van hun leven op een hoger plan te brengen. Het is de missie van ProWonen-directeur Henk Meulenkamp. Het is min of meer vergelijkbaar met de missie van het provinciale programma 'Thuisgeven in Gelderland': mensen kiezen zelf hoe ze willen wonen. Die omarmt hij dan ook.

Op verzoek nam Meulenkamp de verkorte versie van het programma door. Het heeft hem gesterkt in de idee dat de provincie en ProWonen eenzelfde koers varen. "We streven exact hetzelfde na, dat is het." Hij noemt het programma van de provincie 'absoluut noodzakelijk, om processen te faciliteren'.

Een kritiekpunt heeft hij ook. Hij mist het vervoer als thema, terwijl het zijns inziens van wezenlijk van belang is. "Er zijn mensen die daar totaal van afhankelijk zijn. Het is het enige ook wat nog aan Neede ontbreekt. Dat kan natuurlijk niet. Heb je prachtige voorzieningen, kunnen mensen er niet komen."

ProWonen is met een aantal partijen waaronder de provincie bezig een busje te bekostigen. Vrijwilligers staan volgens Meulenkamp in de rij om het halen en brengen van Needenaren te verzorgen.

Tegenwerping: in het volledige programma is vervoer wel een thema. Meulenkamp: "Dat is mooi. Maar in de verkorte versie had dat op zijn minst aangestipt kunnen worden."

Meulenkamp heeft nog een suggestie. De provincie zou lokaal het proces kunnen stimuleren om intramurale instellingen in beweging te krijgen, om toch eens te zien of er in gezamenlijkheid tot een ander, beter aanbod voor mensen te komen is.

Tegenwerping: zouden instrumenten als 'de oplossingstafel' en 'het intervisietraject voor gemeente-ambtenaren' daar al niet bij helpen? Meulenkamp meent van niet. "Het zou juist iets informeel moeten zijn, met de benen op tafel, eens rustig met alle betrokken partijen praten. De provincie kan zoiets, heeft geen belangen."

Over de bijdrage van de provincie aan Neede niets dan lof. Meulenkamp stelt op enig moment zelfs dat het proces halverwege was gestopt als de provincie er niet was geweest. "Je moet je voorstellen dat de partijen waarmee wij samenwerkten medio 2005 wel iets anders aan het hoofd hadden: de marktwerking. Dan is het goed om een partij aan tafel te hebben die als smeermiddel kan dienen. Niet enkel door de zak met geld (4 x 50.000 euro, red.), ook om ideeën en ervaringen van elders in de provincie in te brengen."

Misschien, meent Meulenkamp, had de provincie zich actiever kunnen opstellen bij bestuurderswisselingen. Aan de kant van de gemeente kwam vijfmaal een andere wethouder, wat een wissel heeft getrokken op het proces, daar de gemeente de regierol had. "Ik zeg dit met de nodige voorzichtigheid. Want met bestuurders, die doorgaans een uitgesproken mening hebben, is het altijd schaatsen op glad ijs."

Voor programmabrochure, zie www.gelderland.nl/kennisplein/Thuisgeven.

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

'Intramurale instellingen stimuleren om in beweging te komen, zou iets informeels moeten zijn, met de benen op tafel. De provincie kan zo iets, heeft geen belangen.'

te brengen. Maar als de middelen ontbreken... "Persoonlijk vind ik het ongelooflijk jammer dat die tijd voorbij is. En dat enkel door een gebrek aan geld. Het zou niet moeten mogen."

Marktwerking

Hoewel het steeds de bedoeling was, is een integraal team, waarin alle partijen zouden participeren, er uiteindelijk niet van gekomen in Neede. Het heeft alles te maken met de ingevoerde marktwerking in de zorg, waardoor partijen elkaars concurrenten werden, met bezuinigingen ook, waardoor in het aantal activiteiten moest worden geschrapt. "Voor de twee partijen voor zorg en welzijn bleek met elkaar samenwerken geen optie, en dat is nog te begrijpen ook. Spijtig is het wel: het doet afbreuk aan het doel dat je voor ogen staat."

Wie nu boven het nieuwe grand café in Neede kijkt, ziet dames in witte tenues lopen, verzorgenden. Meulenkamp knikt. "De zorgpartij heeft op enig moment het alleenrecht geclaimd op die wooneenheden. Ze moet ook haar geld verdienen. En ik vond dat je het simpelweg niet kunt maken om daar voor te gaan liggen, als je zo lang met elkaar in een proces zit."

'Aan de buitenkant'

Nog één keer terug naar de reflectie op de toekomst. Meulenkamp ziet bij zorgpartijen omwille van de kosten het werken in grotere aantallen weer opkomen. Hij gelooft er niet in. Groepswonen voor meer dan zes personen zowel als meer dan twee van die eenheden op één locatie; beide doen wat hem betreft afbreuk aan de gewenste kleinschaligheid. "Want hoe ziet zo iets eruit aan de buitenkant? Toch weer als clustering. Toch weer als iets aparts. En dat moeten we niet willen. We moeten bijzondere doelgroepen juist mixen met alle andere bewoners."

Eén nuance nog: "Misschien dat het in de stad wel kan, hoor, dat weet ik niet. Daar zijn mensen bekend met grote complexen en hoogbouw."

Het multifunctioneel centrum in Neede. Op de voorgrond informatie- en servicepunt Het Raedhuys, erachter nieuwbouw met op de begane grond een grand café, op de verdiepingen erboven 26 zorgappartementen.

(Foto: ProWonen / Hans Prinsen, Varsseveld)

Neede, tien jaar later

Neede is een dorp in de Achterhoek. Vanaf 2000 is er gewerkt aan een woon-servicegebied, met als directe aanleiding dat het verzorgingshuis aan vervanging toe was. Ruim een jaar geleden is in het hart van Neede (10.000 inwoners) een multifunctioneel centrum opgeleverd, met daarin een grand café en een informatie- en servicepunt, waar zowel gemeente, de thuiszorg als de corporatie kantoor houden. Wijkverpleegkundigen houden er spreekuur en ook steunpunt mantelzorg is er gevestigd. Boven het multifunctioneel centrum zit een wooncomplex van 26 appartementen, elders in het dorp is een tweede locatie voor kleinschalig beschermd wonen gekomen, 18 appartementen groot. Het project, gaandeweg 'Wonen, Welzijn en Zorg Neede' genoemd, is een samenwerking geweest tussen corporatie ProWonen, gemeente Berkelland, zorginstelling Livio, thuiszorgorganisatie Sensire, welzijnsorganisatie Betula en de provincie. Onlangs is de laatste stuurgroepvergadering gehouden.

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

**Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'**

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

Missie 'Thuisgeven in Gelderland': mensen kiezen zelf hoe ze willen wonen

'Wegen gaan die niemand ging'

ARNHEM, woensdag 3 februari 2010 – 'Thuisgeven in Gelderland' vraagt partners niet het makkelijkste. Ze moeten met projecten komen die innovatief en vraaggericht zijn. Een gesprek met programmamanager Carine Verheggen. 'We zoeken juist naar wegen die nog niemand ging.'

'Thuisgeven in Gelderland', vanwaar die naam?

(Lachend:) "Dat 'Gelderland' zal het probleem niet zijn, vermoed ik. (Dan serieus:) "De provincie geeft thuis door te faciliteren dat wwz-partners beter in staat zijn om projecten te realiseren waardoor mensen zich thuis voelen."

Mensen een thuis geven, is dat het doel van het programma?

"Ja. Dat mensen, ook als ze ouder worden of met een beperking geconfronteerd worden, zelf kiezen hoe ze willen wonen."

Dat doen mensen toch?

"Nee, dat doen ze nou juist niet. Decennia achtereen zijn ouderen naar een bejaardenhuis gegaan wat vroeger voor velen een voorrecht was. Tijden veranderen, veel mensen willen nu langer thuis blijven wonen. En ook voor mensen met een beperking, die eerder in complexen werden gehuisvest, geldt tegenwoordig vaak dat ze zo zelfstandig mogelijk willen blijven wonen."

Goed, dan blijven ze toch lekker wonen waar ze wonen...?

"En dat lukt dus niet zomaar. Daar is een goed aanbod van wonen, zorg en welzijn voor nodig. Voilà, de core-business van ons programma."

Woonservicegebied

Een woonservicegebied oogt als een gewone wijk, maar functioneert op bijzondere wijze: kwetsbaren als ouderen en gehandicapten wonen er zo zelfstandig mogelijk. Alle relevante partijen op het gebied van wonen, welzijn en zorg ('wwz') werken daartoe samen. En blijven dat doen, sleutelend aan goed aanbod, een aanbod op maat.

De programmamanager

Carine Verheggen is sinds 1,5 jaar manager van het programma 'Thuisgeven in Gelderland'. Eerder werkte ze in de 'fysieke hoek', ook voor de provincie, onder meer aan stedelijke vernieuwing. 'Ik heb me toen vaker afgevraagd: wat zouden de mensen van al die plannen vinden? Leuk om nu juist met dat element aan de slag te zijn.'

Waarom dat 'zelf' in 'zelf kiezen hoe te wonen'?

"Wij willen dat projecten werken vanuit de mensen om wie het gaat: de bewoners, gebruikers, cliënten of in welke positie ze dan ook verkeren. Hún vraag centraal stellen moet uitgangspunt zijn."

Waarom?

"Om recht te doen aan wat mensen willen en omdat van bovenaf bedachte oplossingen vaak niet werken. Het is een les uit de voorloper van ons programma, 'Ontgroening en Vergrijzing'. Bewoners bleken nogal eens niet om te kunnen gaan met technische voorzieningen. Of ze werden van het ene naar het andere loket gestuurd met vragen over wonen, zorg of welzijn. Waren ze meer betrokken geweest bij het proces, dan had dat een beter resultaat gegeven, en was meteen draagvlak ontstaan."

Kent 'Thuisgeven in Gelderland' nog andere uitgangspunten?

"Ja, nog twee. Een project moet innovatief zijn én gericht zijn op het delen van kennis."

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

'In de eerste vier jaar van het programma, dat toen 'Ontgroening en Vergrijzing' heette, hebben we bijgedragen aan de realisatie van 22 woonservicegebieden.'

Hoe bewerkstellig je dat mensen zelf kiezen hoe ze willen wonen?

“Via vele andere partijen in Gelderland: gemeenten, corporaties, zorgpartijen, welzijnsorganisaties, projectontwikkelaars, particulieren, belangenorganisaties, de onderzoekswereld ook. Zonder hen geen resultaat. Onze rol is het uitlokken van hun projecten, partijen samen brengen en houden, processen waar nodig begeleiden, en het wereldkundig maken van resultaten.”

Zijn er al resultaten?

“Zeker. In de eerste vier jaar van het programma, dat toen 'Ontgroening en Vergrijzing' heette, hebben we bijgedragen aan de realisatie van 22 woonservicegebieden. In het huidige programma, dat twee jaar geleden begon en nu halfweg is, steunen we twaalf van die gebieden in de beheerfase. We laten ook onderzoek doen naar zulke gebieden, hebben de 'waaier' met succesfactoren en een intervisie- en coachingstraject ontwikkeld.”

Het programma is nu halfweg en is naar het schijnt thematisch van inslag...

“Klopt. We hebben thema's als 'ontmoeting', 'vernieuwende woonvormen', 'voorzieningen in de buurt', 'domotica / ict' (zie 'Nieuwe Subsidierondes').”

Al resultaten aan thematische kant...?

“Je kunt je voorstellen dat veel energie is gaan zitten in het uitzetten van onze missie, het aanwakkeren van interesse ook. En we vragen, gelet op onze drie uitgangspunten, niet het makkelijkste aan potentiële partners; ze moeten vaak wegen gaan die nog niemand ging. Want precies dat is de bedoeling: we willen nieuwe, vooral kwalitatieve kennis vergaren, bijvoorbeeld over hoe je dat nou het beste doet: mensen erbij betrekken.”

“In dat licht is het bijzonder te noemen dat we meer dan honderd aanvragen kregen. Ons programmateam denkt trouwens graag mee om tot een goede projectaanvraag te komen. Van die honderd aanvragen hebben we uiteindelijk 46 projecten met een subsidie gehonoreerd. Ik ben blij

met dat resultaat, al gaat het uiteindelijk om de inhoudelijke opbrengst van al die projecten. Daarop is het wachten, want de meeste beginnen nu pas te draaien.”

Nederlandse vraag tot slot: wat kost het?

“Aan de 46 projecten is in totaal 2,2 miljoen euro toegekend, mits ze presteren en rapporteren.”

Voor subsidiecriteria 'Thuisgeven in Gelderland' en overzicht van gehonoreerde projecten zie de 'Verdeelnotities' op: www.gelderland.nl/kennisplein thuisgeven.

Nieuwe subsidierondes

'Thuisgeven in Gelderland' kent dit jaar twee subsidierondes. De eerste sluit 1 maart, de tweede op 1 september. In totaal is 1,9 miljoen euro beschikbaar. Gehoopt wordt op aanvragen die het voorzieningenniveau in bijvoorbeeld kleine kernen, buitengebieden en buitenwijken op peil brengen, door ketensamenwerking, domotica of vervoersmodaliteiten. Uitgekeken wordt ook naar initiatieven waarmee dementienetwerken zich tot geriatrische netwerken kunnen ontwikkelen, en: naar particuliere initiatieven voor vernieuwende woonvormen en ICT / domotica. Ten slotte bestaat grote behoefte aan nieuwe woonvormen, bijvoorbeeld voor mensen met dementie, allochtone ouderen of mensen die dreigen te vereenzamen. Ook aanvragen in die richting zijn interessant.

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

Vereenzaming, Ermelo

De zoektocht naar contactsleutels

ERMELO, vrijdag 20 november 2009 – Een buurtregisseuse bracht Ermelo-West weer in beweging. Ze heeft met bewoners de strijd aangeboden tegen vereenzaming.

Eenmaal in Ermelo-West is het zoeken naar Eksterstraat 74, daar waar BuurtBrug Nederland kantoor zou houden. De straat staat vol portiekwoningen uit de jaren zeventig en de meeste ervan staan leeg, zonder dat de toedracht meteen duidelijk is. De desolate indruk wordt versterkt door de grijze lucht van vanmiddag.

Zou het adres wel kloppen? Ja, blijkt even later. BuurtBrug zit gewoon op 74, in een tijdelijke onderkomen van de corporatie, op de begane grond van een verlaten woning, waaraan we zo-even vrolijk voorbij zijn gelopen. De woonkamer is omgeturnd tot vergaderruimte, aan de muur hangen art-impresions van hoe de straat worden moet: bovenop de woningen komt een derde etage: appartementen voor senioren. Alle woningen moeten straks, na de renovatie – ah, vandaar de leegstand – 'levensloopbestendig' zijn: ruime badkamers, geen drempels, et cetera. Iets verderop in de wijk moet een buurthuis woonservicecentrum worden, al is dat nog onzeker.

Op de vergadertafel binnen staan schalen vol gevulde speculaas en pepernoten; de goed heilig man heeft zijn opwachting weer gemaakt. Vanuit het keukentje naast de voormalige woonkamer serveert Acca de Boer koffie en thee.

'Andere wind'

De Boer is sinds driekwart jaar 'buurtregisseuse' voor de stichting BuurtBrug Nederland. Ze wordt betaald door de corporatie die ook de renovatie doet. Vier mannen, allen bewoners, die een voor een de ruimte komen binnengedruppeld, zwaaien haar lof toe. "Ze heeft de wijk in beweging gekregen." Een ander: "Ze heeft een andere wind doen waaien."

Dat heeft ze naar eigen zeggen vooral gedaan door van deur tot deur

Provinciale bijdrage

Bijdrage van 'Thuisgeven in Gelderland' aan dit project: 25.000 euro.

Ad de Kort, tweede van links, zit in de groep bewoners die een interactieve website wil opzetten voor Ermelo-West. 'De site zal goed beveiligd moeten zijn. Anders is de drempel te hoog.'

te gaan, 'gewoon bij mensen aanbellen', zich voor te stellen en te zeggen waarvoor ze op de stoep staat: bewoners met elkaar in contact brengen. Ze geeft een voorbeeld van potentieel contact. "Aan het eind van een straat hier in de wijk staat een school. Je ziet ouders er 's ochtends en 's avonds jakkeren met kinderen. Mogelijk kunnen de ouderen die vlakbij de school wonen iets betekenen in de opvang. Andere optie: als de kinderen van jonge gezinnen op het grasveld naast de school zouden spelen, hebben de ouderen daar weer wat afleiding. Mogelijk ontstaat er iets tussen hen."

Het inzetten van De Boer is feitelijk stap twee geweest, in een project dat 'De burger voorop' is gedoopt. In opdracht van de gemeente deed BuurtBrug eerst onderzoek, voor heel Ermelo (27.000 inwoners), een plaats tegen de bossen van de Veluwe aan gelegen, met veel rust en ruimte. In de jaren zestig en zeventig zijn er veel werknemers van grote zorginstututen en het leger komen wonen. Met plezier.

[Zie verder volgende pagina](#)

[Startpagina](#)

[Inhoudsopgave](#)

[Ten geleide](#)

[Versobering
woonservicegebieden](#)

[Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'](#)

[Vereenzaming
Ermelo](#)

[Schizofrenie
Geldermalsen](#)

[Dementie
Millingen / Regio Nijmegen](#)

[Verstandelijk beperkt
Apeldoorn](#)

[Meer informatie
Colofon](#)

[Wegen gaan die niemand ging](#)

De buurtregisseur

Buurtregisseur Acca de Boer (rechts): 'Ik zat dertig jaar in de wijkverpleging. In dat werk kun je niets veranderen aan de situatie van mensen, terwijl je ziet dat sommigen aan het vereenzamen zijn. Als buurtregisseur kan ik meer van maatschappelijke betekenis zijn.'

Uit het onderzoek bleek dat inwoners van Ermelo elkaar groeten, maar dat het daar meestal bij blijft. BuurtBrug-directeur Janny Heun: "Velen vereenzamen of dreigen dat te doen, iets wat niet enkel onder ouderen het geval is. Het geldt bovendien voor alle lagen van de bevolking. Opvallend is verder dat het aantal zwervers de voorbije jaren sterk toenam, terwijl hun begeleiders onvoldoende lijken toegerust."

De analyse van BuurtBrug gold het grootste deel van Ermelo. Dat Heuns organisatie zijn pijlen nu richt op twee wijken in Ermelo-West en een ander, rijker deel van Ermelo met relatief veel mensen die vereenzamen, is min of meer toeval. Je moet ergens beginnen. Heun: "Als dit aanslaat, volgen mogelijk andere delen."

Heun vat het doel van BuurtBrug samen als 'zorgen dat de burger mee kan blijven doen in de samenleving' en 'meer samenhang creëren in de wijken'. De methode noemt ze 'preventief, omdat ermee wordt voorkomen dat er problemen ontstaan'. In het geval van Ermelo-West is het misschien beter te stellen: voorkomen dat problemen groter worden.

Een van de mannen aan tafel, voormalig buschauffeur Henk Knobbe: "Ik woon hier sinds 1974. Vooral de laatste jaren is het er niet beter op geworden. Als je ziet wat er allemaal is komen wonen..."

Knobbe zit in 'Verkeersveiligheid', een van de vier onlangs opgerichte 'kerngroepen' van bewoners. De groep wil de spitsdrukte rond buurtscholen en de snelheden van auto's in de wijk aan de kaak stellen, heeft er al filmpjes van gemaakt. Verder heeft Knobbe de gemeente en de vervoersmaatschappij gevraagd om de lijndienst door de wijk te laten komen of er anders een klein busje in te zetten, voor mensen die van dat vervoer afhankelijk zijn. Vooralsnog zonder resultaat.

'Aan het eind van een straat hier staat een school. Je ziet ouders er 's ochtends en 's avonds jakkeren met kinderen. Mogelijk kunnen de ouderen die vlakbij de school wonen iets betekenen in de opvang.'

Heun zegt dat BuurtBrug ondertussen wel de deuren heeft geopend richting gemeente, omdat 'we onafhankelijk zijn en – anders dan bewoners – niet direct een belang hebben'. BuurtBrug kwam met het idee van de kerngroepen op de proppen, maar directeur Heun benadrukt – gevraagd naar de mate van 'vraaggericht werken' – dat in die groepen wordt gewerkt aan de vragen en problemen van de mensen zelf.

Naast 'Verkeersveiligheid' zijn er de kerngroepen 'Zwerfvuil', 'Groen en speelgelegenheden' en 'Vrijwilligers, afstemming vraag en aanbod'. Die laatste gaat per straat op zoek naar een contactpersoon: iemand die de fysieke toestand van de openbare ruimte en het welbevinden van de bewoners in de gaten houdt, zijn burens kan vertellen over BuurtBrug en meteen kan vragen naar de behoeften en interesses van zijn straatgenoten. Want dat – het combineren van behoeften en interesses – is volgens BuurtBrug een potentiële sleutel tot onderling contact.

'Vaker naar Zwolle'

Kerngroeplid Ad de Kort: "Bij zo'n straatcontactpersoon gaat een lichtje branden als een buurvrouw hem vertelt dat ze wat vaker naar Zwolle zou willen. 'Hé', denkt hij, 'dan kan ze misschien meerijden met meneer

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

'Ik woon hier sinds 1974. Vooral de laatste jaren is het er niet beter op geworden. Als je ziet wat er allemaal is komen wonen...'

De Lange van nummer 23. En wie weet is die meneer gebaat bij de echtgenoot van de vrouw, omdat die nog altijd met souplesse dakgoten schoonmaakt.”

Hoe krijg je de vraag, lees: de behoefte – boven tafel? Het is de vraag die vaker terugkeert tijdens het gesprek met de twee dames en vier heren. Het lijkt ook voor hen nog altijd meer een vraag dan een weet, een zoektocht naar wat zou werken. De Kort ziet wat de vrijwilligers betreft een interactieve website voor zich, waarop mensen kunnen melden welke dienst ze in de aanbieding hebben, en ook het aanbod kunnen zien. “Misschien dat het opzetten van zo'n site nog lukt, maar die in de lucht en up-to-date houden, zal snel in de papieren lopen.” Eén ding weet hij zeker: de site moet goed beveiligd worden, met geanonimiseerde gebruikers die pas na tussenkomst van de webmaster of straatcontactpersoon weten wie wie is. “Anders is de drempel te hoog. Kijk maar naar Buurtlink.nl. Voor menigeen is dat een te open omgeving.”

Buurtlink.nl is de site waarop Acca de Boer, buurtregisseur voor alle

BuurtBrug-directeur Janny Heun (links): 'Velen in Ermelo vereenzamen of dreigen dat te doen. En het aantal zwervers nam de voorbije jaren sterk toe, terwijl hun begeleiders onvoldoende lijken toegerust.'

Bewoner Henk Knobbe (links) heeft de gemeente en busmaatschappij gevraagd om een lijndienst door de wijk of anders een klein busje, voor mensen die van dat vervoer afhankelijk zijn. Vooralsnog zonder resultaat.

drie de delen Ermelo waar BuurtBrug actief is, af en toe een berichtje plaatst, meestal om een bijeenkomst aan te kondigen of er verslag van te doen. Laatst ook dit: 'In een straat in Ermelo-West hoorde ik dat zij als buurt nieuwe bewoners een bloemetje brengen. Leuk om zo ontvangen te worden in de buurt.' Ze vraagt lezers in andere wijken of ze eenzelfde gebruik kennen. Ruim een week nadien heeft één iemand gereageerd: 'Ik heb zelf indertijd mijn nieuwe burens een bloemetje gebracht. Maar als buurt wordt er niets gedaan.'

In het tijdelijk onderkomen aan de Eksterstraat vertelt De Boer over haar drive. “Ik zat dertig jaar in de wijkverpleging: het verzorgen van mensen thuis. In dat werk kun je niets veranderen aan hun situatie, terwijl je weet dat sommigen buiten de boot gaan vallen en aan het vereenzamen zijn. Ik zocht naar werk waarin je meer van maatschappelijke betekenis kunt zijn. Dat is dit.”

Het jaarcontract van De Boer loopt over enkele maanden af, maar nu al is duidelijk dat het verlengd wordt, volgens BuurtBrug-directeur Janny Heun zelfs voor onbepaalde tijd. “Het idee is om een buurtregisseur als Acca uiteindelijk overbodig te maken; Ermelo-West zover te brengen dat het aangaan van contacten en bestendigen daarvan vanzelf loopt en blijft lopen.”

[Startpagina](#)

[Inhoudsopgave](#)

[Ten geleide](#)

[Versobering
woonservicegebieden](#)

[Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'](#)

[Vereenzaming
Ermelo](#)

[Schizofrenie
Geldermalsen](#)

[Dementie
Millingen / Regio Nijmegen](#)

[Verstandelijk beperkt
Apeldoorn](#)

[Meer informatie
Colofon](#)

Wegen gaan die niemand ging

Schizofrenie, Geldermalsen

Op de bres voor apart wonen

GELDERMALSEN, donderdag 19 november 2009 – Gaat het lukken om mensen met schizofrenie bij elkaar te laten wonen in Geldermalsen? Volgens hun naasten is het noodzaak. 'Mensen met schizofrenie zijn niet weerbaar.'

Lotte van der Sanden (37) zou het liefst woonruimte hebben met een goede balans tussen nabijheid en afstand. In het flatgebouw waar ze nu woont, is de afstand tot de andere bewoners haar te groot, te onpersoonlijk. Ze heeft er met niemand contact, op de overburen na dan. Het maakt eenzaam, een gevaar dat toch al dreigt.

Dus: mochten de plannen van haar vader en enkele andere initiatiefnemers werkelijkheid worden, dan graag een gebouw dat zo ontworpen is dat je meer contact hebt met medebewoners: met een grote open ruimte om elkaar te treffen. Tegelijkertijd wil ze er zelfstandig kunnen wonen, in een appartement met eigen voordeur. Zoals ze nu al doet. “En een tweede slaapkamer”, vult vader Hein van der Sanden aan. “O ja”, zegt Lotte: “Dan kun je iemand laten logeren. Maar ook om spullen kwijt te kunnen, de strijklank en zo. Anders wordt het overal zo vol, zo druk.”

'Kapot'

Lotte lijdt aan schizofrenie. Haar toestand is vergeleken met de meeste anderen met de ziekte goed te noemen, al weer een hele tijd stabiel ook. “Ze valt binnen de beste tien procent”, zegt vader. Lotte ziet kans twintig uur per week te werken, als assistent activiteitenbegeleiding. Veel mensen met schizofrenie is het niet of nauwelijks gegeven om er een arbeidzaam leven op na te houden. Wanneer Lotte 's avonds van het werk terugkomt, is ze 'kapot', dat wel. Van alle indrukken die ze te verwerken heeft gekregen.

Al aan de telefoon heeft Hein van der Sanden gevraagd of de andere kant van de lijn wel weet wat schizofrenie inhoudt. Dat in een reactie op de vraag of er ook met die mensen zelf over de woonplannen gepraat

Provinciale bijdrage

Bijdrage van 'Thuisgeven in Gelderland' aan dit project: 50.000 euro.

Vader Hein, dochter Lotte en Bep Geurtsen op de mogelijke locatie van LingeErf. Eerstgenoemde: 'Bewoners van alle niveaus zijn welkom. Tenzij ze verslaafd of crimineel zijn.'

kan worden. “De meesten zijn daar helemaal niet toe in staat”, was zijn antwoord.

Lotte wel. Bij het gesprek op haar flatje, randje centrum Geldermalsen, is ook Bep Geurtsen. Håár broer bijvoorbeeld, die dezelfde aandoe-ning heeft, had zo met elkaar praten nooit gekund. Maar ze weet zijn verlangens aangaande de bouwplannen wel te verwoorden. En heeft die ook ingebracht. “Gerard wil met rust gelaten kunnen worden, wil door de indeling van een gebouw een duidelijk eigen plek hebben. Punt is dat hulpverleners dat maar niet kunnen: de patiënt laten. Gék wordt hij daar van.”

'Tien jaar'

Geurtsen weet waar ze over praat. Ze is mantelzorger voor haar broer, maar bovendien psychiatrisch verpleegkundige in een universitair

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

**Versobering
woonservicegebieden**

**Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'**

**Vereenzaming
Ermelo**

**Schizofrenie
Geldermalsen**

**Dementie
Millingen / Regio Nijmegen**

**Verstandelijk beperkt
Apeldoorn**

Meer informatie
Colofon

ziekenhuis met een crisisopvang, onder meer voor mensen met schizofrenie. "Elke keer als ik zo iemand voor het eerst zie binnenkomen, denk ik: tien jaar."

Het is de gemiddelde tijd die het volgens haar neemt om van de eerste uitbraak, een psychose, tot een enigszins stabiele toestand te komen. De patiënt, maar vooral de familie eromheen, weet dat op dat moment niet, 'gelukkig maar'. Ze verkeren in complete verwarring, zijn ontredderd. Thuis is de zaak na wat merkwaardige gedragingen en uitspraken totaal geëscaleerd.

Veel steun

Zo heeft Geurtsen Lotte en haar vader een jaar of veertien geleden zien binnenkomen. Vader Hein, toen werkzaam voor een grote computerfirma, was net terug voor zaken uit Rusland. Moeder was op dat moment onderweg naar de VS, om de andere dochter bij te staan. Die ging daar studeren.

Het contact is tussen Geurtsen en de familie Van der Sanden is al die jaren gebleven. Eens in de twee weken bezoeken Geurtsen en Lotte elkaar, een avondje verhalen vertellen. Van der Sanden: "We hebben veel steun gehad aan Bep. Je moet je voorstellen hoe het is geweest voor ons, voor mijn vrouw met name. In de woonkamer mocht jaren achtereen geen geluid of licht zijn, op een zwak lichtpuntje na. Meer kon Lotte niet verdragen."

'Mensen met schizofrenie zijn al snel de pispaal. Ze vluchten de woonvoorziening uit, gaan zwerven. En dan is iederéén slecht af: zichzelf, hun naasten die zich zorgen maken, en de maatschappij, want die wil hen helemaal niet. Ze worden maar lastig gevonden.'

Geurtsen houdt een pleidooi voor het apart laten wonen van mensen met schizofrenie, bedoelende: apart van mensen met andere psychiatrische beelden of problematiek. "Mensen met schizofrenie leggen het altijd af tegen hen, ze zijn niet weerbaar. Alcoholverslaafden bijvoorbeeld zijn gewiekster, sluw. Mensen met schizofrenie zijn al snel de pispaal, het slachtoffer van anderen. Ze vluchten dan de woonvoorziening uit,

Het familied

Hein van der Sanden over de eerste jaren nadat de ziekte zich bij dochter Lotte had openbaard: 'Je moet je voorstellen hoe het is geweest voor ons, voor mijn vrouw met name. In de woonkamer mocht jaren achtereen geen geluid of licht zijn, op een zwak lichtpuntje na. Meer kon Lotte niet verdragen.'

de ribw's, gaan op straat leven, een zwerfend bestaan leiden. En dan is iederéén slecht af: zichzelf, hun naasten die zich zorgen maken, en de maatschappij, want die wil hen helemaal niet. Ze worden maar lastig gevonden."

Lotte, die daarstraks de deur heeft opgedaan, haalt nog een keer koffie. Zoals nagenoeg alle lotgenoten wist ze al ver voor de eerste uitbraak op haar 25ste dat er iets met haar was, maar ze kon het niet benoemen. "Ik had het idee steeds in een andere sfeer te komen wanneer ik van het ene naar een ander vertrek liep. Alsof ik een spook was. Het leek me beter er maar niet over te beginnen, en trouwens: misschien had iedereen het wel."

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

De bewoner

Lotte van der Sanden, bewoner-in-spé van LingeErf, op de galerij van haar huidige stek in Geldermalsen. Graag had ze er een tweede slaapkamer bij. 'Dan kun je spullen kwijt. Anders wordt het overal zo vol, zo druk.'

Haar ouders viel niets op, althans niets meer dan dat het wel eens minder was met Lotte. Maar ja, zo was Lotte, ze wisten niet beter. Bovendien: tijdens puberjaren valt redelijk wat binnen het normale.

Vader: "Het is bijvoorbeeld zo dat zulke mensen vaak geluid niet kunnen filteren. Alles komt even hard bij ze binnen, ze hebben geen focus die een gesprek naar voren haalt en autoverkeer op de achtergrond houdt."

En zo kunnen alle zintuigen vreemd functioneren. Lotte proefde zand wanneer ze cola dronk. Geurtsen, samenvattend: "Een vertekend

'Ik had het idee steeds in een andere sfeer te komen wanneer ik van het ene naar een ander vertrek liep. Alsof ik een spook was.'

waarnemingssyndroom. Tegelijkertijd liggen isolement en zelfverwaarlozing op de loer."

Vader benadrukt dat mensen met schizofrenie niet verstandelijkheid gehandicapt zijn. "Ze hebben een defect in de hersenen, maar denken gemiddeld genomen op hbo-niveau."

Van der Sanden en Geurtsen zijn bestuursleden van LingeErf, een initiatief dat twee jaar terug genomen is, nadat een derde persoon die in het bestuur zit en een zoon met schizofrenie heeft, Van de Sanden vertelde dat op enkele plaatsen in het land mensen met schizofrenie apart woonden. Kleinschalig.

'Elke keer als ik zo iemand voor het eerst zie binnenkomen, denk ik: tien jaar.'

'Meteen verkocht'

"Ik was meteen verkocht", zegt Van der Sanden. Vele brainstorms en planvergaderingen verder is LingeErf, dat 20 tot 24 wooneenheden moet krijgen, al zo ver gevorderd dat het er volgens hem binnen twee jaar kan staan. Er hebben zich al voldoende mensen gemeld om te kunnen beginnen, belangrijk, want zonder deelnemers geen bijdragen vanuit de AWBZ en van zorgverzekeraars. Van der Sanden becijfert dat op 24 bewoners de staf 10 à 12 fte groot moet zijn om een continue bezetting te kunnen garanderen. En ja, die zal toch betaald moeten worden.

De bewoners kunnen aan de slag op het landgoed van een baron even verderop, om er onderhoud te doen en streekproducten te maken. "Perfect voor deze doelgroep."

Geldermalsen is een plaats van vele gezindten. Van der Sanden: "Iedereen is straks welkom. Bewoners van alle niveaus ook. Als enige voorwaarde stellen we dat ze verslaafd noch crimineel zijn."

Het is enkel wachten op de corporatie en de gemeente. Die zullen met een locatie over de brug moeten komen. Van der Sanden heeft goede hoop dat die binnenkort geregeld is.

Voor de foto wijken de drie aan het einde van het gesprek uit naar een weiland aan de rand van Geldermalsen, waar twee nieuwe woonwijken zijn voorzien. Van der Sanden: "Schrijf er alsjeblieft bij dat deze plek nog geenszins zeker is. We willen de verhoudingen goed houden en het proces niet verstoren."

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

Dementie, Millingen / Regio Nijmegen

Steun mantelzorg levert geld op

MILLINGEN / REGIO NIJMEGEN, woensdag 18 november 2009 – Door mantelzorgers van dementerenden meer bij te staan, worden acute opnames voorkomen en dure opnames uitgesteld. De patiënt heeft bovendien een grotere kwaliteit van leven.

Meneer Janssen uit Millingen (72) herkent zijn vrouw nog prima, zijn drie kinderen vaak niet meer. Hij wordt steeds vergeetachtiger, wantrouwiger ook. En zijn wereld wordt kleiner. Vroeger kon hij hele einden wandelen of fietsen, nu gaat hij een blokje om. Hoogstens.

Het is een geleidelijke achteruitgang geweest. Zijn vrouw: "Achteraf gezien is het ongeveer zes jaar aan de gang nu. In het begin vroeg hij me de nummers van de duiven te noteren. Je denkt: gek eigenlijk, dat doet hij altijd zelf. Maar er valt je verder weinig aan op."

Wanneer er meer signalen komen, besluiten meneer en mevrouw Janssen de huisarts te bezoeken. Die verwijst hen voor onderzoek door naar het ziekenhuis. Uitkomst: meneer lijdt aan dementie, in een verder gevorderd stadium dan hij en zijn omgeving dachten. Er wordt doorverwezen naar de psychiatrie van de GGZ. Daar volgt een gesprek, maar omdat er geen gedragsproblemen zijn en de situatie stabiel is, is er geen aanleiding voor behandeling of andere acties, bijvoorbeeld het zoeken naar geschikte dagopvang.

'Je bent al zo druk met de hele situatie, dat je geen energie en aandacht hebt voor alle zaken eromheen.'

Ondertussen kachelt meneer Janssen langzaam achteruit. Op dit moment, weer drie jaar verder, kan hij – hangende boven de krant – vragen welke dag van de week het is, als antwoord krijgen dat dat bovenaan de pagina staat, en het volgende moment weer naar de dag

Provinciale bijdrage

Bijdrage van 'Thuisgeven in Gelderland' aan dit project: 50.000 euro.

Karin Janssen (links) en haar moeder. Eerstgenoemde: 'Had pa hals over kop naar een verpleeghuis gemoeten, dan was dat op een regelrechte ramp uitgedraaid.'

informerem. Mevrouw Janssen kan erom lachen: "Hij wil vooral weten of het zondag is of niet. Want als het zondag is, moet hij zijn mooie kleren aan, vindt hij. Het is iets van vroeger, een tijd waarover hij trouwens wél alles nog haarfijn weet."

Als je mevrouw Janssen vraagt hoe het gaat, zegt ze dat het best is, dat alles went en dat ze 's avonds nog een uur of wat de tijd voor haar zelf vindt. "Hoewel hij gisteravond boos zijn bed uitkwam. Ik had hem naar bed gestuurd, meende hij, zodat hij een tv-programma maar niet zou zien."

"O ja?", reageert dochter Karin: "Dat is weer iets nieuws." Karin is uitgesprokener dan haar moeder. Het gaat misschien allemaal nog best, maar het speelt ondertussen al jaren en de situatie wordt er niet beter op, integendeel. Enige tijd terug moest moeder Janssen een dag het ziekenhuis in. Karin had er niet aan moeten denken wat er gebeurd was

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

**Versobering
woonservicegebieden**

**Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'**

**Vereenzaming
Ermelo**

**Schizofrenie
Geldermalsen**

**Dementie
Millingen / Regio Nijmegen**

**Verstandelijk beperkt
Apeldoorn**

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

als dat een week was geworden. "Pa is compleet afhankelijk van haar. Ze is bijna continu met hem bezig, iets wat wij als kinderen onmogelijk kunnen opbrengen. Dus had pa hals over kop naar een verpleeghuis of iets gemoeten, god mag weten waar in het land, dan was dat met zijn wantrouwen op een regelrechte ramp uitgelopen."

Broos

Daarmee draait het systeem van mantelzorgers rond meneer Janssen adequaat, maar is datzelfde systeem broos, kwetsbaar. Er hoeft maar iets te gebeuren en het kan goed mis zijn.

Vader, moeder en dochter worden sinds een half jaar begeleid door Martina Janssen, geen familie. Martina is van de GGZ regio Nijmegen, en ook thuiszorg en een welzijnstichting voor ouderen leveren 'zorgtrajectbegeleiders'.

De ene keer praat Martina vooral met vader, de andere keer met moeder en dochter. Het grootste goed is misschien wel dat moeder en dochter bij acute zaken kunnen bellen met hun toevallige naamgenote. "Dat is nog nooit nodig geweest", zegt mevrouw Janssen: "En hopelijk komt dat moment ook nooit. Maar toch, het is een enorme geruststelling."

Mocht het wel nodig zijn, dan is Martina helemaal op de hoogte van de situatie in Millingen, en kan ze met haar twintig jaar ervaring in de ouderenzorg en kennis van de 'sociale kaart' snel handelen. Ze weet met haar contacten binnen mum van tijd waar meneer Janssen het best op zijn plaats is.

'Mantelzorgers houden hun dierbare het liefst zo lang mogelijk in zijn of haar vertrouwde omgeving, maar kennen de mogelijkheden niet.'

Eigenlijk, legt begeleider Martina uit, is het traject erop gericht om acute situaties te voorkómen. "Want dat zijn drama's voor betrokkenen. Bovendien kosten ze handenvol geld."

In de voorbije maanden heeft ze enkele gesprekken gevoerd met moeder en dochter. Die besloten om uit het 'palet aan opties' dat Martine hen voorhield, vader te laten indiceren voor dagopvang, voorlopig voor enkele keren per week. Martina tegen moeder en dochter: "Laatst, toen

De begeleider

Voor zorgtrajectbegeleider Martina Janssen is elke casus weer een puzzel. 'Ik probeer in gesprekken te achterhalen hoe het netwerk van zorg om de dementerende in elkaar steekt, en kom dan met opties hoe het makkelijker kan.'

jullie er aan toe waren om de dagopvang daadwerkelijk te gaan regelen, waren jullie vergeten dat de indicatie er al was."

Dochter Karin knikt instemmend. "Dat is het fijne. Je bent al zo druk met de hele situatie, dat je geen energie en aandacht hebt voor alle zaken eromheen. Die regelt Martina voor ons. En ze denkt vooruit."

Moeder en dochter ervaren het telkens weer als een 'rustpunt' wanneer Martina op de stoep staat. Karin: "Je komt onderling nauwelijks aan zulke gesprekken toe. Bovendien weet zij het vertrouwen van pa te winnen, ook al herkent hij haar nooit van eerdere keren. Het lukt haar vooral, denk ik, door anders te reageren op hem dan wij vaak doen. Wij zeggen tegen elkaar: wat staat hij daar nou in de tuin te doen de hele tijd? Zij loopt de tuin in voor een praatje, vraagt waar hij zo van geniet. Het is misschien

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

**Versobering
woonservicegebieden**

**Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'**

**Vereenzaming
Ermelo**

**Schizofrenie
Geldermalsen**

**Dementie
Millingen / Regio Nijmegen**

**Verstandelijk beperkt
Apeldoorn**

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

ook makkelijker voor Martine: zij voelt de emotionele belasting niet.”

Martina zegt altijd weer geboeid te worden door de levensverhalen van dementerenden. “Het is telkens weer een puzzel. Ik probeer in gesprekken te achterhalen hoe het netwerk van zorg om de dementerende in elkaar steekt, waar tegenaan gelopen wordt en draag dan de mogelijkheden aan om het makkelijker te maken. Kleine stapjes vaak: een paar uur thuiszorg, de inzet van een vrijwilliger, een dagdeel opvang, dat soort dingen.”

In de regio Nijmegen, waar Millingen binnen valt, draait zorgtrajectbegeleiding sinds een half jaar. GGZ-clustermanager Maarten Meulbroek: “Enerzijds gaat het om geld. Een half jaar opname in een verpleeghuis kost een ton. Er was het rijk daarom veel aan gelegen om dat welhaast onvermijdelijke moment zo lang mogelijk uit te stellen.”

De manager

GGZ-clustermanager Maarten Meulbroek zegt louter energie te krijgen van zorgtrajectbegeleiding: alle partijen – dementerenden, hun mantelzorgers, de overheid, zorgpartijen en zorgkantoren – zijn erbij gebaat. ‘Bovendien: de mantelzorgers betreft een groep waarvan een groot deel lijdt. Je doet het dus ergens voor.’

Tegelijkertijd kwamen er ideeën van mantelzorgers over hoe dat te bewerkstelligen. Meulbroek: “Terugkijkende op het hele proces tot aan het overlijden van hun dierbare, zeiden ze vaak: hadden we maar geweten

‘Wij zeggen tegen elkaar: wat staat hij daar nou in de tuin te doen de hele tijd? Martine loopt de tuin in voor een praatje, vraagt waar hij zo van geniet. Het is misschien ook makkelijker voor haar: zij voelt de emotionele belasting niet.’

wat de mogelijkheden waren, dan hadden we hem of haar langer bij ons gehouden, in zijn of haar vertrouwde omgeving.”

De inbreng van de mantelzorgers resulteerde enkele jaren terug in veertien zogenoemde ‘probleemvelden’, gedefinieerd vanuit de patiënten en hun naasten. Zorgtrajectbegeleiding is een van de nieuwe zaken die sindsdien tot ontwikkeling kwamen. Het draagt bij acht van de veertien probleemvelden op te lossen, waaronder ‘Het niet pluisgevoel, wat is er aan de hand?’, ‘Het wordt me teveel’ en ‘Miscommunicatie met hulpverleners’.

Doorslaand succes

Meulbroek vermoedt het streven van de regio Nijmegen – 120 trajecten in 2009 – te gaan halen. “We zitten nu al op 114. Volgend jaar moeten het er 300 zijn, het jaar erop 500.” Het project geeft hem ‘alleen maar energie’, omdat alle partijen – dementerenden, hun mantelzorgers, de overheid, zorgpartijen en zorgkantoren – er baat bij hebben. “Bovendien: de mantelzorgers betreft een groep waarvan een groot deel lijdt. Je doet het dus ergens voor.”

Zo lijkt zorgtrajectbegeleiding een doorslaand succes: ‘iedereen’ wil het, en met de toenemende vergrijzing zal er aan belangstelling geen gebrek zijn.

Toch ziet de GGZ-manager beren op de weg. Een enkele gemeente lijkt eerder gedane toezeggingen niet na te willen komen. En met een tweede groep financiers, de zorgkantoren, blijkt niet altijd even makkelijk te onderhandelen, omdat het om geld van zowel de AWBZ, zorgverzekeringswet als de gemeente gaat. Vreemd eigenlijk, het nieuwe systeem met trajecten is vele malen goedkoper dan het ‘oude’; het systeem met de eerdere opnames. Meulbroek knikt. Het is ook vreemd.

[Startpagina](#)

[Inhoudsopgave](#)

[Ten geleide](#)

[Versobering
woonservicegebieden](#)

[Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'](#)

[Vereenzaming
Ermelo](#)

[Schizofrenie
Geldermalsen](#)

[Dementie
Millingen / Regio Nijmegen](#)

[Verstandelijk beperkt
Apeldoorn](#)

[Meer informatie
Colofon](#)

Wegen gaan die niemand ging

Verstandelijk beperkt, Apeldoorn

Omgekeerd integreren in de brasserie

APELDOORN, vrijdag 20 november 2009 – Op en bij 's Heeren Loo in Apeldoorn komen nu ook mensen zónder verstandelijke beperking wonen. Met een brasserie als het episch centrum van het 'omgekeerd integreren'.

Die vermaledijde fotograaf ook. Vraagt hij Ruben, die juist een dienblad met koffie en cola op tafel wil zetten, opnieuw aan te komen lopen. Ruben stapt prompt achteruit, waarop de drank van het blad dondert.

De fotograaf verexcuseert zich, maar Ruben Boshoven (18) is al weg, richting buffet, voor een reprise van de bestelling. Die serveert hij even later uit, probleemloos, en nu voor het oog van de camera.

Sinds een jaar werkt Ruben in 'Brasserie De Zon', onderdeel van 's Heeren Loo in Apeldoorn, een zorgorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking. Eerder werkte Ruben een paar deuren verderop, in bakkerij Zonnehoeve, bestellingen in orde brengen. "Maar daar had ik vaak niets te doen, zat ik maar te zitten. Hier is het wat groter allemaal. Er is meer ruimte, al is het nu nog wat rustig." Verderop neemt een groep cliënten in rolstoel hapjes en drankjes tot zich, daarbij noodgedwongen geholpen door twee begeleidsters.

De brasserie staat aan de vooravond van een verbouwing. Aan een van beide lange zijden komt een glazen pui met schuifdeuren, uitlopend in een nieuw aan te leggen terras. Het huidige lopend buffet met enkele koelkasten en warmhoudplaatjes wordt vervangen door een open keuken met vitrines, een keuken waarin naar hartenlust gekookt, gebakken en gefrituurd kan worden. Het gedateerde meubilair wordt vervangen door stijlvolle nieuwe tafels en stoelen. En de bakker om de hoek, waar Ruben zo-even over sprak, krijgt een uitgiftepunt. Het moet een heuse winkel worden.

Hoofd dagbesteding Jos van Keeken van 's Heeren Loo gebaart waar alles moet komen, hoe de 'oubollige' bedoening die de Zon nu is, zal worden 'opgekalefaterd'.

Van Keeken neemt, af en toe nippend aan zijn koffie, vaker het woord

Provinciale bijdrage

Bijdrage van 'Thuisgeven in Gelderland' aan dit project: 39.000 euro.

Ruben Boshoven serveert uit in Brasserie De Zon. Links bewoner Rinus van 't Laar, rechts hoofd dagbesteding Jos van Keeken. Die laatste: 'Wij vragen iedereen die bij ons komt werken wat ze graag willen doen, want: zij moeten gelukkig kunnen zijn of worden.'

'Het is óók vraaggericht naar de mensen in de wijk. Je probeert met producten en diensten in te spelen op hun wensen en behoeften.'

'ontmoeting' in de mond. Want daar is het allemaal om begonnen: Ruben en diens 87 collega's met een verstandelijke beperking die straks in De Zon en de andere bedrijfjes in dezelfde winkelstrip werken, moeten mensen zonder beperking gaan treffen. Dat gebeurt nu al, wanneer collega's van Van Keeken er de lunch gebruiken of tijdens het maandelijkse Talentencafé, dat openstaat voor iedereen in Apeldoorn en omgeving. Maar de frequentie moet omhoog en het aantal

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

De bewoner

Rinus van 't Laar, een van de eerste bewoners zonder verstandelijke beperking, moest wennen aan het idee dat nogal wat wijkgenoten mensen met een beperking zouden zijn. 'Lang heeft dat niet geduurd. Ik heb er geen probleem mee dat er elke dag een aantal van hen voor ons huis langs komen gelopen.'

buitenstaanders dat De Zon en andere zaakjes aandoet ook.

Dat heeft óók een financiële achtergrond, volgens Van Keeken: "Nu komt alleen de buurtsuper hier uit de kosten. Maar ook alle andere zaken moeten zich straks kunnen bedruipen. Ook de brasserie, ja."

Daarstraks, bij het naderen van 's Heeren Loo, kwam even de gedachte op aan hoe het lang is geweest, vanaf eind negentiende eeuw tot ver in de vorige eeuw: 'opvoeding en verpleging van achterlijken en idioten' diende ver weg van alles en iedereen te geschieden, weggestoken in bossen. Vanaf de snelweg A50 kom je over de Zutphensestraat gereden, waar volgens het kaartje 's Heeren Loo aan je linkerhand moet liggen, maar waar je op wat villa's na enkel bomen ziet. Toch weer in een bos, denk je onwillekeurig. Je wordt er helemaal omheengeleid, slaat tweemaal linksaf, en komt aan de andere kant van het bos bij de ingang uit.

Zo bezien ligt 's Heeren Loo met de rug naar de wereld, al kwam die wereld de voorbije decennia dichterbij, erg dichtbij: een van de recentste nieuwbouwwijken van Apeldoorn ligt rechts van de Zutphensestraat en vlakbij is een nieuw NS-station gekomen: Apeldoorn-de Maten.

Eenmaal bij de entree van 's Heeren Loo valt op dat je zonder belemmering het terrein op kunt. Niks hekken, niks portier, enkel twee mannen die gevallen blad bij elkaar staan te blazen, richting de kar waar alles op moet. De openheid aan de poort die er niet is, is slechts een voorbode van wat er de komende jaren te gebeuren staat.

'Instellingen als deze waren met hoge muren omgeven. Er rustte een smet op. Vreselijk dat je er zo op terug moet zien.'

Het terrein, nu nog grotendeels bebouwd met paviljoens voor groeps-wonen, moet een mix worden van huizen voor mensen met een verstandelijke beperking en huizen voor 'mensen zonder'. Voor die laatste groep zijn een jaar geleden de eerste dertien huizen opgeleverd, in een weiland even verderop, en nog wat verderop nog eens zes huizen.

In het straatje haaks op de groep van dertien staan vier, al even nieuwe wooneenheden, voor mensen met een beperking. Met de mix staat het wijkje model voor de hele terrein straks, dat tweemaal de oppervlakte van 's Heeren Loo krijgt, door naastgelegen weilanden en ruigtes te gaan gebruiken. In totaal komen er 700 nieuwe woningen, goed voor 2.000 mensen, van wie 20 procent mensen met een verstandelijke beperking.

De crisis lijkt een voorlopig halt te hebben toegeroepen aan de bouw en daarmee de komst van meer 'bewoners zonder', terwijl die cruciaal zijn voor het welslagen van 'Het Centrum' van de wijk in wording, zoals brasserie De Zon en omgeving genoemd worden.

Rinus van 't Laar (64) bewoont een van de dertien huizen. Hij kwam op de rust en ruimte van het gebied af, en moest vóór het besluit tot koop wennen aan het idee dat een aanzienlijk deel van zijn wijkgenoten mensen met een beperking zouden zijn. "Dat was iets om even bij stil te staan, ja. Maar lang heeft dat niet geduurd. Ik heb er geen probleem

[Zie verder volgende pagina](#)

Startpagina

Inhoudsopgave

Ten geleide

Versobering
woonservicegebieden

Missie 'Thuisgeven
in Gelderland'

Vereenzaming
Ermelo

Schizofrenie
Geldermalsen

Dementie
Millingen / Regio Nijmegen

Verstandelijk beperkt
Apeldoorn

Meer informatie
Colofon

Wegen gaan die niemand ging

Woningen...

winkels...

en horeca zorgen voor 'omgekeerd integreren'.

mee dat er elke dag een aantal van hen voor ons huis langs komen gelopen. Je maakt een praatje met ze.”

Van 't Laar, sinds twee jaar gepensioneerd, weet nog hoe het in zijn jeugd was, ergens in Brabant. “Instellingen als deze waren met hoge muren omgeven. Er rustte een smet op. Vreselijk dat je er zo op terug moet zien.”

Inmiddels doet hij Het Centrum bijna dagelijks aan, de halve kilometer ernaartoe vaak lopend: voor een kopietje in de copyshop of een laatste boodschap bij de supermarkt. “Laatst hebben we in ons wijkje de aankomst van Sinterklaas gezamenlijk gevierd. Mijn kleinkinderen vinden dat even leuk als de aankomst in de stad. En ik vind het belangrijk dat zij ervaren hoe het is om met mensen met een beperking te verkeren.”

Zowel Van 't Laar als hoofddagbesteding Van Keeken spreekt van 'omgekeerde integratie'. Ze bedoelen ermee dat mensen zonder beperking komen wonen in een wijk waar 'mensen met' al woonachtig zijn. In plaats van andersom: verstandelijk gehandicapten die hier en daar een huis in een 'normale' woonwijk betrekken, zoals de voorbije decennia gemeengoed werd, volgend op het stadium van de hoge hekken en muren.

Van 't Laar heeft het idee dat het bezetten van enkele woningen in

'Nu komt alleen de buurtsuper hier uit de kosten. Maar ook alle andere zaken moeten zich straks kunnen bedruipen. Ook de brasserie, ja.'

een wijk niet overal de beoogde integratie tot stand heeft gebracht, vermoedt dat daar massa – relatief veel mensen met een beperking – voor nodig is. “Ik heb goede hoop dat het hier wel gaat slagen.”

Van Keeken merkt de omgekeerde integratie aan als hét verschil met allerlei, mede door verstandelijk beperkte mensen bestierde lunchrooms elders in het land, die ergens in een gewone wijk neerstrijken. “Dit is echt iets anders.”

Nog even. Is hier sprake van een 'vraaggericht' project? Van Keeken meent van wel. “Wij vragen iedereen die bij ons komt werken wat ze graag willen doen, want: zij moeten gelukkig kunnen zijn of worden. Zo iemand als Ruben heeft aangegeven dat hij een baantje in de horeca leuk zou vinden. Dat probeer je dan te creëren. En het is óók vraaggericht naar de mensen in de wijk, omdat je met je producten en diensten probeert in te spelen op hun wensen en behoeften.”

Meer informatie

Programmasecretariaat Thuisgeven in Gelderland

T (026) 359 93 12

thuisgeven@prv.gelderland.nl

www.gelderland.nl/kennispleinthuisgeven

www.woonservicegebied.nl

www.domoticoets.nl

Colofon

Redactie: Provincie Gelderland

Tekst: Han Oomen, Nijmegen

Grafische vormgeving: Kees de Bruijn, Giesbeek

Fotografie: William Moore, Nijmegen

Provincie Gelderland

Markt 11

Postbus 9090

6800 CX Arnhem

T (026) 359 90 00

www.gelderland.nl